

Film kot medij (popularen in umetniški hkrati)

UM, MK1

VIR

- Francesco Casetti, Oko stoletja
- (izvirnik: Occhio del Novecento. 2005
Bompiani
- Angl. prevod: Eye of the century, 2009
Columbia University Press

Zgodovina filma

Ob izumu filma

- - ni bilo dvoma, da film zahteva svoje mesto na **področju estetike**
- PRIM - peta umetnost.. osma umetnost... sedma umetnost (za film)
- Toda
- - kmalu postalo jasno, da je film
- !bolj kot karkoli drugega!
- **orodje komunikacije v najbolj širokem pomenu besede**

dvojno

- ESTETIKA
- POUČARJALI
- izrazne možnosti filma in filmske mojstrovine
- UGOTAVLJALI
- vplive drugih umetnosti na film, in vplive filma na druge umetnosti
- Vseeno je izstopala neka druga lastnost filma....
- KOMUNIKACIJA
- ...njegova komunikacijska moč:
 - 1. dejstvo, da je bil privlačen za množice
 - 2. da je uporabljal univerzalen jezik
 - 3. in da je bila njegova produkcija industrijska

Kritiki

- ... bili pogosto v zadregi, ko bi morali priznati lastnosti filma kot predmeta množične potrošnje.
- ...ponavljali stare kategorije s področja umetnostne zgodovine...umetniško vrednost, avtorstvo,...
- Slednjič - celo tisti, ki so si najbolj želeli, da bi film vključili v umetnostno tradicijo preteklosti
- - morali spoznati, da je bil film nova oblika izkušnje, ki je zahtevala nove kritične kanone.

Primer - Louis Delluc (eden prvih filmskih kritikov), esej

Peta umetnost (Le cinquieme art,
1919)

Delluc

- Začne z dilemo (tipična za tisti čas), ali film je ali ni umetnost, ter sklene, da je “umetnost, seveda bo postal umetnost”
- Nadaljuje z drugo vrsto kritike:
- 1. najprej opozori na prostorsko zarširjenost: “film gre povsod. kinodvoran je na tisoče v vsaki državi, filme snemajo po vsem svetu”
- 2. ugotovi filmovo nenavadno moč prepričevanja: “zaslon...ima večji vpliv na mednarodne množice, kot ga ima politični govor”

- 3. opazi, da film svojim igralkam ponuja nenadno slavo: “leto - celo šest mesecev - je dovolj, da ime, grimasa, nasmeh pridobi priznanje vsega sveta”
- 4. opazi pozornost publike: (film) “je močno sredstvo, ki prepriča ljudi, da govorijo”
- 5. opozori, da ima film tudi tehničen pomen; pravi, da je prevlada Amerike povezana s “tehničnimi izboljšavami podobe, osvetlitve, prizorišč, scenarijev, ki oblikuje harmonično naravo njegove znanosti”

Umetnost in promet

- (citat)
- “Priča smo rojstvu izjemne umetnosti: morda edine moderne umetnosti, ki že ima posebno mesto, in bo nekega dne dosegla začudujočo slavo; kajti samo film - samo film, vam rečem - je sin mehničnega in človeškega ideala.”
- in dalje
- “Ta industrija izraza je usmerjena k sočasni izpopolnitvi umetnosti in prometa.”

umetnost in promet = medij

- Kaj običajno razumemo pod pojmom - medij?
- Predvsem je medij - sredstvo za posredovanje občutkov, misli, besed, zvokov, in podob.
- Njegov glavni cilj je razširjanje informacij, in sicer, v primeru množičnih medijev, najbolj široko možno širjenje informacij, ki ga dopušča tehnologija.

Vsak mediji:

- 1. Da bi razširjal informacije, mora biti sposoben, da informacije zbira, prilagaja in ohranja: medij predela **vsebinsko tako, da jo naredi primerno za potrošnjo.**
- 2. S tem, ko razširja informacije, medij svojemu občinstvu da možnost, da vstopa v stik s ponujenimi informacijami, z virom ali akterjem, ki ponuja informacije, in njegovimi drugimi občinstvi; deluje tako, da **proizvaja sistem odnosov, ki je tako interaktiven** kot je le mogoče.
- 3. Medij pa tudi ne more razširjati informacij brez primerne tehnične naprave: odvisen je od niza **reproduktivnih tehnologij**, pri katerih išče največjo možno učinkovitost.

Vsak medij je komunikativen

- Medij je preplet vsebine, interakcije in tehnologije, ki je optimalna za prenos informacij.
- Iz tega lahko zaključimo, da je medij vedno nujno:
 - reprezentativen (vsebina)
 - relacijski (interakcija)
 - in tehnološki.
- Osnova vseh teh določitev pa je, v vsakem primeru, komunikativnost.

Strateška vloga v družbi

- Zato imajo mediji strateško vlogo v vsaki družbi (omogočajo, da so vse tri vrste dejavnosti med seboj povezane):
 - - konstrukcija podob resničnih ali možnih svetov
 - - opredeljevanje medosebnih in skupinskih odnosov
 - - optimalna nastavitvev naprav
- vse to združeno v eni sami komunikacijski gesti.

- to omogoča, da medij vstopi v živčne centre družbe.
- delovanje medijev vpliva na področje simbolnih, družbenih in tehnoloških procesov
- in se tako dotika najbolj občutljivih točk človeške skupnosti.

Marshall McLuhan

- Podobno - govoril o komunikacijskih sredstvih kot o “živčnem sistemu” družbe:
 - razvijajo informacije,
 - jih delijo,
 - in pretakajo po tehnološki opremi
- enako kot živčni vozli in sinapse širijo in distribuirajo impulze po človeškem telesu.
- V obeh primerih je organizem odvisen od komunikacijske mreže.

Louis Delluc

- ne govori o mediju, vendar - ko opredeli film - umetnost postavi skupaj s pojmi kot so “ekspresivna industrija”, “konverzacija”, “mehansko” in “promet”.
- Film združuje sposobnosti, da oblikuje vsebino, vzpostavlja odnose, in poganja stroj - vse to pa počne kot sredstvo prenosa in izmenjave - kot mesto prometa.
- Po tem je film prepoznaven in moderen.

Walter Benjamin

- Benjamin (v člankih iz 1920ih in 1930ih) že uporablja pojem medij za film.
- Obenem pa njegovo osnovno lastnost - da oblikuje reprezentacije, interaktivne odnose in učinkovite tehnologije
- postavi v odnos z zgodovinskim obdobjem, ki je hkrati revolucioniralo
- družbene odnose, produkcijski sistem in način, kako so ljudje gledali na svet
- In to pod znakom neposrednosti, enakosti in industrijske organizacije

- Množični mediji
- lahko zajemajo protislovne razsežnosti moderne dobe
- medtem ko se tradicionalne oblike umetnosti ne morejo soočiti s temi razsežnostmi.

Vizualni mediji

- Za dobo, ki jo Benjamin opredeli kot “doba mehanične reprodukcije”, so najbolj značilni
- vizualni mediji:
- poudarjeno težijo k temu, da delijo vsebino, širijo sprejem in pospešujejo razvoj tehnološke osnove.
- Nasprotno pa tradicionalna umetnost ostaja oddaljena, na distanci, in slavijo jo brez pravega razloga.

Kritika kritikov

- Benjamin - ironičen glede filmskih teoretikov:
- “čeprav so komentatorji pred tem potrošili veliko brezplodne domišljije za vprašanje, ali je fotografija umetnost - ne da bi vprašali veliko bolj temeljno vprašanje, ali ni morda izum fotografije v celoti spremenil naravo umetnosti - so filmski teoretiki hitro sprejeli to isto nepremišljeno stališče.”
- (Umetnina v dobi njene tehnične reproduktibilnosti, 3 verzija - prvič objavljeno 1936 v francoščini kot *L'Œuvre d'Art à l'Époque de sa Reproductibilité Technique*, objavil Max Horkheimer v reviji Inštituta za socialne raziskave, *Zeitschrift für Sozialforschung*.)

- “Poučno je videti, kako želja, da bi film priklučili “umetnosti,” sili te teoretike, da filmu pripisujejo lastnosti kulta - presenetljivo brez sramu”
- Veliko bolje je priznati, da se je tradicionalna umetnost sama ločila od sodobnega prizorišča, in od nje zahtevati, da se odreče svoji “auri” in sama postane komunikacijski medij.

Moda

- Podoben primer - Benjamin zoperstavlja umetnosti modo:
- modi pripiše več sposobnosti za to, da razume procese trenutka, če ne zaradi drugega zato, ker je namenjena skupini potrošnikov
- V besedilu Arkade (začel leta 1927 pisati pod naslovom *Das Passagen-Werk*), pravi,

- “...znano je, da bo umetnost pogosto - na primer, v slikah - predhodila zaznavni realnosti za več let še več, občutljivost posameznega umetnika za to, kar prihaja, gotovo presega občutljivost dame iz visoke družbe.
- Vendar pa je moda veliko bolj stabilna, veliko bolj natančna v stiku s prihajajočo stvarjo, po zaslugi neprimerljivega nosu, ki ga ima ženska skupnost za to, kar čaka v prihodnosti.
- Vsaka sezona prinese, v svojih najnovejših stvaritvah, različne skrivne znake stvari, ki prihajajo. Kdorkoli ve, kako brati te semaforje, bo vedel vnaprej ne samo o novih tokovih v umetnosti, pač pa tudi o pravnih kodih, vojnah in revolucijah.”

umetnost

- Tudi sama umetnost se “mediatizira” (postaja medijska)
- Benjamin:
- “prvič v svetovni zgodovini tehnološka reproduktibilnost osvobodi umetnino njene parazitske podrejenosti ritualu... umetnina, ki je reproducirana, postaja reprodukcija dela, ki je nastalo za reproduktibilnosti.”

Transformacija umetnosti v modernej dobi

- Benjamin - pisal o transformaciji umetnosti v nekaj, kaj ustreza oznaki medij.
- **BISTVENO:**
- v modernej dobi - dobi desakralizacije - komunikacijsko zamenja estetsko.
- Estetsko, če naj preživi
- 1. išče zavetje drugje, na primer v eksperimentalnih področjih, kjer se oblikuje pomen, še preden postane zdrav razum.
- 2. lahko pa se tudi razvije, kljub navideznim odporom umetnikov, v komunikacijsko področje medijev kot dobrin.

Vloga filma

- V tem okviru je jasna vloga filma:
 - - izstopa kot medij
 - - in kot medij pokaže svojo najboljšo plat.

Film

- ponuja svoje vsebine na najbolj širok in najbolj praktičen način, kar je mogoče;
- istočasno oblikuje kolektivne kulturne vezi, ki imajo izjemno moč
- in uporablja tehnologije, ki imajo nezamisljivo moč prepričevanja.
- -> Film uteleša moderno dobo prav zato, ker razume razsežnosti in lastnosti te dobe v največji možni meri.